

CZĘSTOCHOWSKIE STOWARZYSZENIE ETOH

NR 12

Grudzień 2021

**POWIAT
LUBLINIECKI**

**MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI**
www.ms.gov.pl

Zadanie publiczne współfinansowane ze środków otrzymanych
z Powiatu Lublinieckiego

INFORMATOR PRAWNY NR 12
CZĘSTOCHOWSKIEGO STOWARZYSZENIA
ETOH

Skarga Nadzwyczajna

1. Skarga nadzwyczajna, czym jest i jaki ma cel?

W dniu 3 kwietnia 2018 roku w życie weszła nowa ustawa o Sądzie Najwyższym, która wprowadziła możliwość składania skarg nadzwyczajnych do Sądu Najwyższego Instytucja skargi nadzwyczajnej została wprowadzona ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, która weszła w życie w dniu 3 kwietnia 2018r.

Skarga nadzwyczajna jest instrumentem szeroko rozumianego wymiaru sprawiedliwości w znaczeniu określonym w art. 175 ust. 1 Konstytucji. Jej celem jest wyeliminowanie z obrotu wadliwych, a jednocześnie naruszających zasady sprawiedliwości społecznej, orzeczeń sądowych, które dotyczą konkretnych, zindywidualizowanych podmiotów. Rolą kontroli nadzwyczajnej nie jest jednak eliminowanie wszystkich wadliwych orzeczeń. Wyjątkowość orzekania w ramach tej instytucji powinna dotyczyć tylko tych z nich, które nie dadzą się pogodzić z podstawowymi zasadami demokratycznego państwa prawnego, będąc *prima facie* orzeczeniami w sposób elementarny niesprawiedliwymi.

2. Przesłanki szczególne skargi nadzwyczajnej

Na podmiocie wnoszącym skargę nadzwyczajną spoczywa w pierwszej kolejności powinność wykazania zaistnienia w danej sprawie przynajmniej jednej z przesłanek szczególnych - uchybień wymienionych w art. 89 § 1 pkt. 1-3 u.SN. Ponadto, skarga nadzwyczajna musi nawiązywać do przesłanki ogólnej (funkcjonalnej), wskazanej w art. 89 § 1 *in principio* u.SN, która wymaga równoczesnego wykazania, że uwzględnienie skargi nadzwyczajnej jest konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Ścisłe określenie przesłanek przedmiotowych skargi nadzwyczajnej związane jest z jej funkcją ochronną w ujęciu Konstytucji, tj. z jednej strony, z dążeniem do zapewnienia prawidłowości działania organów władzy publicznej (art. 7 w zw. z art. 2 Konstytucji), a z drugiej strony, z konieczną ochroną stabilności i prawomocności orzeczeń sądowych oraz kształtowanych przez nie stosunków prawnych (art. 45 w zw. z art. 2 Konstytucji, zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., I NSNc 22/20; wyrok Sądu Najwyższego z 13 stycznia 2021 r., I NSNk 3/19).

Ochrona powagi rzeczy osądzonej (*res iudicata*), a przez to stabilności prawa, należy do fundamentów demokratycznego państwa prawnego i znajduje głębokie uzasadnienie aksjologiczne. Z tego względu - jak wskazuje się w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: ETPC) - nadzwyczajne środki zaskarżenia muszą być uzasadnione okolicznościami o istotnym i niewątpliwym charakterze, korygującym fundamentalne wady rozstrzygnięć jurysdykcyjnych, niweczące podstawową funkcję wymiaru sprawiedliwości (wyrok ETPC z 24 lipca 2003 r., Riabikh przeciwko Rosji, skarga nr 52854/99) Nie mogą przy tym inicjować *de facto* dodatkowej kontroli instancyjnej. Dopuszczalny na gruncie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka środek kontroli musi wobec tego sprawiedliwie wyważyć między prywatnymi interesami a ochroną pewności prawa, w tym ochroną powagi rzeczy osądzonej, od których zależy efektywność funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Konstrukcyjnym założeniem skargi nadzwyczajnej jest, więc takie określenie jej przesłanek,

by służyła ona eliminowaniu z obrotu orzeczeń sądowych obarczonych wadami o fundamentalnym znaczeniu w świetle zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. W konsekwencji, stwierdzone naruszenia muszą być na tyle poważne, by względ na całokształt zasady wynikającej z art. 2 Konstytucji nakazywał ingerencję w powagę rzeczy osądzonej (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 9 grudnia 2020 r., I NSNu 1/20 i z 13 stycznia 2021 r., I NSNk 3/19).

(Op. cit. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2021r. Sygn. akt I NSNc 146/21)

3. Jakie podmioty są uprawnione do wniesienia skargi nadzwyczajnej?

Skargę nadzwyczajną do Sądu Najwyższego nie może być wniesiona przez obywateli.

Skargę może wnieść

- Prokurator Generalny,
- Rzecznik Praw Obywatelskich

Prokurator Generalny i Rzecznik Praw Obywatelskich mogą wnieść nadzwyczajną skargę w każdej sprawie

Skargę nadzwyczajną w zakresie swojej właściwości może wnieść

- Prezes Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej,
- Rzecznik Praw Dziecka,
- Rzecznik Praw Pacjenta,
- Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego,
- Rzecznik Finansowy
- Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

4. Kto rozpoznaje skargę nadzwyczajną?

Rozpatrywanie skarg nadzwyczajnych należy do właściwości Sądu Najwyższego Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, a w rozpoznawaniu skarg nadzwyczajnych uczestniczą ławnicy Sądu Najwyższego.

5. Od jakich orzeczeń sądowych przysługuje skarga?

Skarga nadzwyczajna może być wniesiona od prawomocnego orzeczenia sądu powszechnego lub sądu wojskowego kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli jest to konieczne dla zapewnienia praworządności i sprawiedliwości społecznej a orzeczenie

- 1) narusza zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji,
- 2) - orzeczenie w sposób rażąco narusza prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie.

Naruszenie prawa dotyczy zarówno naruszenia prawa materialnego jak i prawa procesowego.

Naruszenie przepisów prawa procesowego cywilnego i karnego może być wynikiem dowolnej i arbitralnej ocenę zebranych w sprawie dowodów, bez wszechstronnego ich rozważenia, tj. z pominięciem podstawowych zasad przeprowadzania dowodów.

Błędną wykładnią może doprowadzić do naruszenia prawa materialnego. Błędną wykładnią, to mylne rozumienie treści przepisu. Naruszenie prawa następuje poprzez niewłaściwe zastosowanie, danego przepisu prawa materialnego. Jest to tzw. błąd subsumcji, czyli wadliwe uznanie, że ustalony w sprawie stan faktyczny odpowiada hipotezie określonej normy prawnej. Formułując zarzut błędnej wykładni, należy wskazać, na czym polegało niewłaściwe odczytanie przez sąd treści przepisu. W takiej sytuacji należy również wskazać, jak przepis ten powinien być rozumiany.

- 3) - zachodzi oczywista sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, a orzeczenie nie może być uchylone lub zmienione w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia.

Sprzeczność ustaleń sądu z materiałem dowodowym dotyczy sytuacji, w której dowody zebrane w sprawie, prowadzą do innych wniosków w zakresie ustaleń niż te, które były podstawą orzekania sądu. Taka niezgodność może na błędzie w ocenie i interpretacji materiału dowodowego bądź na pominięciu przez sąd pewnych istotnych faktów. (wyrok Sądu Najwyższego z: 21 kwietnia 2021 r., I NSNc 89/20; 9 grudnia 2020 r., I NSNu 2/20). „Oczywistą sprzecznością” jest zatem znacząca rozbieżność i dysharmonia pomiędzy ustaleniami poczynionymi przez sąd z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym - która jest bezsprzeczna, jaskrawa, widoczna na pierwszy rzut oka - nawet dla przeciętnego prawnika, niewymagająca poczynienia dodatkowych, złożonych ustaleń i przeprowadzenia pogłębionej analizy materiału dowodowego. (Vide:wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2021r. Sygn. akt I NSNc 146/21)

6. W jakich sytuacjach skarga nadzwyczajna może być uwzględniona

Skarga nadzwyczajna uwzględniona może być wyłącznie w sytuacjach nadzwyczajnych.. Nie chodzi tu tylko o każde rażące naruszenie prawa czy konstytucyjnych zasad, wolności lub praw obywatelskich. Same te przesłanki nie wystarczą. Dodatkowo musi być odrębnie wykazana tzw. przesłanka ogólna wyrażona w art. 89 § 1 ustawy o SN - uwzględnienie skargi musi być konieczne dla przywrócenia stanu elementarnej sprawiedliwości w demokratycznym państwie prawnym. Dlatego nawet, jeżeli w danej sprawie sąd naruszył prawo, nie oznacza to, że skarga będzie zasadna

7. Przykłady naruszeń kwalifikujących się do wywiedzenia skargi nadzwyczajnej jest

Przykładem naruszeń kwalifikujących się do wywiedzenia skargi nadzwyczajnej jest;

- wydanie drugiego orzeczenia w tej sprawie
- zaniechane zbadania w umowie klauzul abuzywnych pomimo okoliczności wskazujących na ich nieuczciwy charakter
- orzeczenia o nabyciu spadku na podstawie ustawy pomimo istnienia ważnego testamentu
- zasądzenie zapłaty od małoletniego dziecka za długi rodziców
- wydanie nakazu zapłaty wobec braku legitymacji procesowej pozwanego

W jakich kategoriach sprawach nie można wnieść skargi?

Skarga nadzwyczajna nie jest dopuszczalna od wyroku

- -ustalającego nieistnienie małżeństwa,
- -orzekającego unieważnienie małżeństwa
- -orzekającego rozwód, jeżeli choćby jedna ze stron po uprawomocnieniu się takiego orzeczenia zawarła związek małżeński,
- -od postanowienia o przysposobieniu.
- - w sprawach o wykroczenia i wykroczenia skarbowe.
- -od prawomocnego orzeczenie kończące postępowanie w sprawie wydanego przez Sąd Najwyższy

8. Na jakich zarzutach nie można oprzeć skargi?

Skargi nadzwyczajnej nie można oprzeć na zarzutach, które były przedmiotem rozpoznawania skargi kasacyjnej lub kasacji przyjętej do rozpoznania przez Sąd Najwyższy.

9. Jaki jest termin na wniesienie skargi?

Skargę nadzwyczajną wnosi się w terminie;

- 5 lat od dnia uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia,
- W terminie roku od rozpoznania kasacji albo skargi kasacyjnej

Ponadto w okresie 3 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy skarga nadzwyczajna może być wniesiona od prawomocnych orzeczeń kończących postępowanie w sprawach, które uprawomocniły się po dniu 17 października 1997 r.

10. Ile razy można wnieść skargę?

Od tego samego orzeczenia w interesie tej samej strony skarga nadzwyczajna może być wniesiona tylko raz.

11. Jakie decyzje podejmuje Sąd Najwyższy w przypadku uwzględnienia skargi?

W przypadku uwzględnienia skargi nadzwyczajnej, Sąd Najwyższy

- uchyla zaskarżone orzeczenie w całości lub w części i stosownie do wyników rozprawy orzeka co do istoty sprawy

albo

- przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania właściwemu sądowi, w razie potrzeby uchylając także orzeczenie sądu pierwszej instancji,
- albo umarza postępowanie.

oddala skargę nadzwyczajną, jeżeli stwierdzi brak podstawy do uchylenia zaskarżonego orzeczenia.

Jeżeli Sąd Najwyższy przy rozpatrywaniu skargi nadzwyczajnej uzna, że przyczyną naruszenia przez orzeczenie zasad lub wolności i praw człowieka i obywatela, określonych w Konstytucji, jest niezgodność ustawy z Konstytucją, występuje z pytaniem prawnym do Trybunału Konstytucyjnego. Sąd Najwyższy może zawiesić postępowanie z urzędu jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku postępowania toczącego się przed Trybunałem Konstytucyjnym.

Sąd Najwyższy może też zażądać sporządzenia uzasadnienia, jeżeli nie zawiera go zaskarżone orzeczenie.

Jeżeli od uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia upłynęło 5 lat, a orzeczenie wywołało nieodwracalne skutki prawne lub przemawiają za tym zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji, Sąd Najwyższy może ograniczyć się do stwierdzenia wydania zaskarżonego orzeczenia z naruszeniem prawa oraz wskazania okoliczności, z powodu, których wydał takie rozstrzygnięcie.

12. Jak zainicjować skargę nadzwyczajną?

Skargę nadzwyczajną można zainicjować poprzez zwrócenie się prośbą do uprawnionego podmiotu o złożenie skargi nadzwyczajnej -

1. Prokuratora Generalnego
2. Rzecznika Praw Obywatelskich,
3. w zakresie swojej właściwości – także:
 - a. Rzecznika Finansowego,
 - b. Prezesa Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej,
 - c. Rzecznika Praw Dziecka,
 - d. Rzecznika Praw Pacjenta,
 - e. Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego,
 - f. Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców i
 - g. Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Należy liczyć się z takimi sytuacjami, że uprawniony podmiot może:

- nie wystąpić do Sądu Najwyższego ze skargą nadzwyczajną jednocześnie stwierdzając, że nie wyklucza tego w przyszłości.
- podmiot, do którego zwraca się strona, pozostaje przez dłuższy czas bezczynny, nie udzielając żadnej odpowiedzi.
- uprawniony podmiot początkowo odmawia wniesienia skargi nadzwyczajnej, ale po jakimś czasie zmienia zdanie i skargę jednak wnosi
- nie wnieść skargi z uwagi na upływ terminów 5 lat od dnia uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia, a jeżeli od orzeczenia została wniesiona kasacja lub skarga kasacyjna – terminu roku od dnia ich rozpoznania

Wniosek powinien być kompletny zawierający pełną niezbędną dokumentację sprawy umożliwiającą zbadanie sprawy.

Składając wniosek o wywiedzenie skargi nadzwyczajnej należy:

- przedstawić opis sprawy;
- wykazać, że zachodzi jedna z niżej wymienionych przesłanek:
 - 1) orzeczenie narusza zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji, lub
 - 2) orzeczenie w sposób rażący narusza prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, lub
 - 3) zachodzi oczywista sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego.
- załączyć kopię prawomocnego orzeczenia kończącego sprawę wraz ze wskazaniem daty jego prawomocności (o ile to możliwe, także z uzasadnieniem);
- załączyć kopie pism procesowych składanych w toku procesu przez obie strony sporu (pозew, odpowiedź na pozew, sprzeciw od nakazu zapłaty, sprzeciw od wyroku zaocznego, zarzuty od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym, inne pisma procesowe składane w toku procesu czy inne rozstrzygnięcia wydawane przez sąd, niekończące postępowania);

- załączyć kopie protokołów z posiedzeń sądu oraz kopię orzeczenia sądu pierwszej instancji, jeśli w sprawie wniesiono apelację (co spowodowało rozstrzygnięcie sprawy przez sąd drugiej instancji – wówczas to orzeczenie sądu odwoławczego będzie prawomocnym orzeczeniem kończącym sprawę).
- wskazać, czy wniosek o skierowanie skargi nadzwyczajnej został skierowany do innych podmiotów, a jeśli tak, to napisać do których.

Wskazać należy, że wniesienie skargi nadzwyczajnej do Sądu Najwyższego przez podmioty uprawnione nie oznacza, że zarzuty skarżącego zostaną uwzględnione. Sąd Najwyższy, może nie zgodzić się z argumentacją skargi i zdecydować o oddaleniu skargi nadzwyczajnej uznając tym samym że sprawa nie ma charakteru nadzwyczajnego.

MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI

www.ms.gov.pl

**POWIAT
LUBLINIECKI**

Zadanie publiczne współfinansowane ze
środków otrzymanych z Powiatu Lublinieckiego

PUBLIKACJA WYDANA PRZEZ CZĘSTOCHOWSKIE
STOWARZYSZENIE ETOH

REGON: 240530048, NIP:
9492019492
adres ul. ALEJA POKOJU, nr
12, lok. ---, miejsc.
CZESTOCHOWA, kod 42-
207,
Numer KRS: 0000266366

